

тема:

Вітання
Голови НААУ,
РАУ Лідії
Ізовітової
з нагоди Дня
адвокатури

с. 3

15 та 16 грудня
відбулося
чергове
засідання РАУ

с. 4

Дайджест
діяльності
комітетів
та секцій НААУ
за листопад –
грудень
2023 року

с. 10

Історія
адвокатури:
За соборність
і державність:
адвокат Сидір
Голубович
на чолі уряду
ЗУНР

с. 62

ЗА СОБОРНІСТЬ

І ДЕРЖАВНІСТЬ: АДВОКАТ СИДІР ГОЛУБОВИЧ НА ЧОЛІ УРЯДУ ЗУНР

(ДО 150-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ СИДОРА ГОЛУБОВИЧА ТА 105-Ї РІЧНИЦІ ПРОГОЛОШЕННЯ ЗУНР)

Ірина Василик, адвокат, Керівник Центру досліджень адвокатури і права НААУ, к. іст. н.

2023 році відзначаємо 150-річчя з дня народження адвоката Сидора Голубовича — прем'єр-міністра та міністра фінансів Західно-Української Народної Республіки (далі — ЗУНР). З його ім'ям як адвоката пов'язані гучні судові процеси про вбивство галицького намісника та справа проти студентів. Голубович-політик і державний діяч стояв біля витоків Соборності українських земель та здійснив вагомі кроки у розбудові західно-української державності 105 років тому.

Відомий адвокат, державний і громадський діяч Сидір Голубович народився 6 березня 1873 року в селі Товстенке Гусятинського повіту (нині Чортківський район Тернопільської області) у родині заможних селян. Початкову освіту здобув у народній школі в Копичинцях. Далі навчався у Першій гімназії у Тернополі. У 1893 році вступив на юридичний факультет Львівського університету. Під час навчання був активним у студентському русі, належав до «Академічної громади».

ПОЧАТОК АДВОКАТСЬКОЇ ПРАЦІ

Здобувши освіту, Сидір Голубович отримав ступінь доктора права та розпочав адвокатську практику. Адвокатське стажування відбув у канцелярії Станіслава Чикалюка в Тернополі.

Власну адвокатську канцелярію у Тернополі Сидір Голубович відкрив у 1905 році. Тут працювало кілька секретарів і помічників адвоката. Проходили стажування адвокатські кандидати. У 1908 році Сидір Голубович виступив на гучному судовому процесі як захисник Мирослава Січинського, обвинуваченого у вбивстві галицького намісника Анджея Потоцького. Ця справа мала виразне політичне забарвлення. Преса у вбивстві чиновника звинувачувала увесь український рух. Тому

Сидір Голубович, 1911 р.

оборонці готувалися до процесу особливо ретельно та, окрім С. Голубовича, були залучені найкращі українські адвокати: Теофіл Окуневський, Кость Левицький, Володимир Старосольський. На слуханнях, які розпочалися 30 червня 1908 року, Сидір Голубович застерігав присяжних від поспішного вердикту, закликаючи провести додаткове розслідування та з'ясувати душевний стан підсудного. Незважаючи на всі зусилля українських оборонців, М. Січинського було визнано винним та засуджено до смертної кари.

У 1911 році відбувся ще один політичний процес, в якому Сидір Голубович захищав студентів-українців, які виступили проти заборони польською владою відкриття українського університету у Львові. Учасники протестів, під час яких загинув очільник студентського руху Адам Коцко, були заарештовані. Сидір Голубович виступив оборонцем на цьому процесі, спростовуючи звинувачення владою українських студентів у публічному насильстві.

Канцелярія доктора С. Голубовича стала осередком українського національно-політичного та культурного життя у Тернополі. На ниві громадської праці адвокат проявив себе як редактор часопису «Подільський Голос», що видавався у Тернополі (1904, 1906 — 1907), очолював філію товариства «Просвіта» (1904 — 1914) і осередок товариства «Сокіл» у місті. Сидір Голубович входив до дирекції Крайового союзу кредитового у Львові. Разом з колегами-адвокатами Станіславом Чикалюком, Остапом Підстригачем та священником Володимиром Громницьким Сидір Голубович заснував у Тернополі «Повітове кредитове товариство», завдяки якому селяни отримали доступ до позик для купівлі землі за нижчими відсотками.

ВІД АДВОКАТА ОСОБИ ДО ОБОРОНЦЯ ДЕРЖАВИ

До Першої світової війни Сидір Голубович був членом Української національно-демократичної партії. У 1911 році по округу Козова — Тернопіль — Збараж його обрали депутатом австрійського парламенту, у 1913-му — галицького крайового Сейму від Збаразького повіту. Під час Першої світової війни С. Голубович входив до складу Головної Української Ради та Загальної Української Ради. Протягом 1915 — 1918 років був редактором часопису «Українське слово».

Адвокат Сидір Голубович був серед уповноважених представників, які 18 жовтня 1918 року скликали

у Львові Українську Національну Раду — парламент ЗУНР, а відтак, став одним із чільних діячів ЗУНР.

9 листопада 1918 року було сформовано Державний секретаріат — перший уряд ЗУНР, який очолив відомий адвокат Кость Левицький. Сидора Голубовича було призначено державним секретарем (міністром) судівництва. Усі найважливіші документи ЗУНР, у тому числі «Тимчасовий Основний Закон про державну самостійність українських земель бувшої Австро-Угорської імперії», розроблялися за його участю. Завдяки правничому досвіду міністра С. Голубовича на території ЗУНР було створено судову систему: 12 окружних і 130 повітових судів, а також Найвищий Державний суд.

Сидір Голубович (перший зліва) серед діячів ЗУНР

Наприкінці грудня 1918 року уряд ЗУНР перебував у Тернополі. Унаслідок політичної кризи Кость Левицький подав у відставку з поста прем'єра. 4 січня 1919 року Сидору Голубовичу було доручено сформувати новий уряд. Він офіційно очолив Раду державних секретарів, а також зайняв посаду державного секретаря фінансів, торгівлі та промислу. За майже півроку діяльності С. Голубовичу та його уряду вдалося налагодити державну адміністрацію і забезпечити стабільне функціонування державних інституцій.

Одним із найвагоміших був внесок Сидора Голубовича у проголошення Соборності українських земель 22 січня 1919 року. Він розробив правові підстави

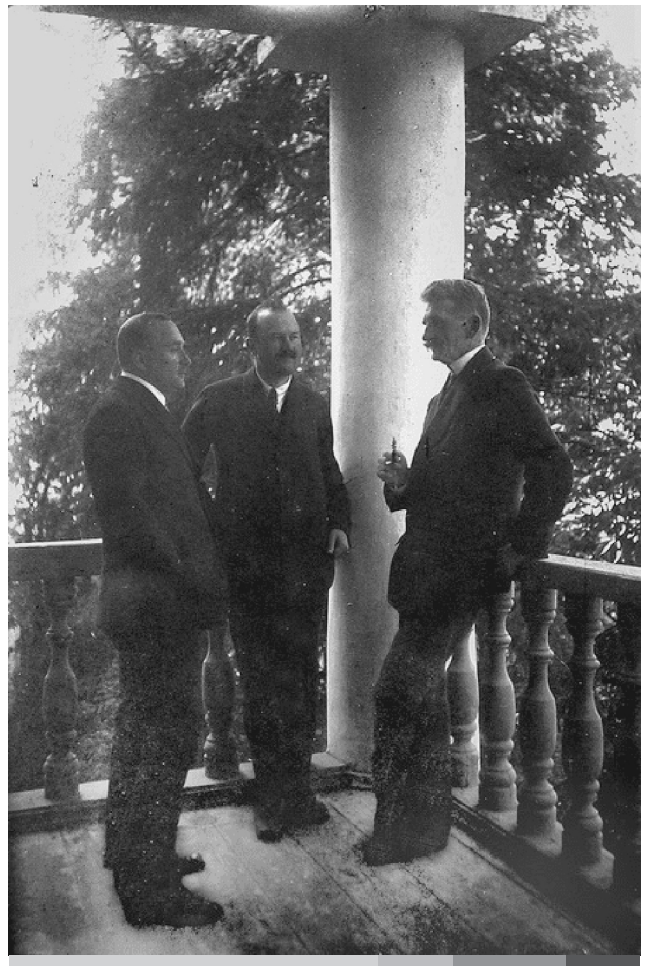
об'єднання ЗУНР і УНР та був присутній на Софійській площі під час проголошення Акта Злуки. На початку вересня 1919 року Сидір Голубович брав участь у перемовинах з урядом УНР у Кам'янці-Подільському

Улітку 1919 року західноукраїнські землі були окуповані польськими військами. Президент ЗУНР, адвокат Євген Петрушевич, наділений диктаторськими повноваженнями, перевіз уряд до Відня. У листопаді 1919 року сюди переїхав і Сидір Голубович, який отримав посаду Уповноваженого з внутрішніх справ в еміграційному уряді ЗУНР. Також протягом 1919 — 1923 років він був діячем Закордонної Групи Української Національної Ради у Відні.

З еміграції С. Голубович повернувся до Львова. Відкрив адвокатську канцелярію. У 1923 році Сидір Голубович виступив співзасновником Союзу українських адвокатів — першого українського професійного адвокатського об'єднання.

Адвокат С. Голубович не полишив і політичної та громадської діяльності, увійшовши до Української народно-трудової партії. Згодом, він став одним із ініціаторів створення Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО) — найвпливовішої української політичної партії в Галичині у міжвоєнний період, брав участь у засіданнях Центрального Комітету партії. Після Народного з'їзду у грудні 1926 року припинив політичну активність. Осів у містечку Заложці (сучасна назва Залізці) на Тернопільщині, де продовжив адвокатську діяльність.

Помер Сидір Голубович у 1938 році у Львові, похований на Личаківському цвинтарі. Пам'ять про видатного адвоката, другого прем'єр-міністра ЗУНР увічнена у найменуванні вулиць на його честь у Львові та Тернополі, меморіальній дошці на будинку у Тернополі, де

Лідери ЗУНР адвокати Євген Петрушевич, Сидір Голубович, Степан Витвицький

у листопаді — грудні 1918 року працював уряд ЗУНР, та у ювілейній монеті, яку випустив Національний банк України у 2008 році¹.

¹ Література:

1. Гуцал П. Сидір Голубович: штрихи до політичного портрета // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 1999. Вип. 8. С. 53 — 55.
2. Камінська О. Сидір Голубович — голова уряду Західно-Української Народної Республіки (січень — червень 1919 року) // Historical and cultural studies. 2016. Vol. 3. Num.1. P. 43 — 49. URL: nbuv.gov.ua/UJRN/hcs_2016_3_1_10.
3. Курилишин К. Сидір Голубович / ЗУНР 1918 — 1923. Уряди. Постаті. С. 120 — 125.
4. Якель Р. У вихорі часу. Важкий хрест Сидора Голубовича // Дзеркало тижня. Україна. 2013. 23 лютого. С. 15.